

Den svenska ekonomins och industrins konkurrenskraft i en ny, global ekonomi

– Vad har hänt sedan finanskrisen 2008-09?

Arenagruppen, 2016-10-19

Daniel Lind, samhällspolitisk chef, Jusek

Jusek

Fyra "underlag"

1. **Ekonomisk Debatt, 3/2016: Svensk export – komparativa fördelar och specialiseringsmönster sedan 1990-talet.**
2. **Ekonomisk Debatt, 6/2015: Sveriges konkurrenskraft i en värld av globala värdekedjor.**
3. Ekonomisk Debatt, 8/2010: En input-output-analys av svensk ekonomi.
4. Ekonomisk Debatt, 7/2010: Avindustrialiseringen av Sverige: myt och verklighet.
5. Nya analyser t o m 2015.

Huvudbudskap

1. Teknologidriven strukturförändring kräver en ny karta.
2. Tillbaka till Adam Smith (och Erik Dahmén): tänk ”vertikalt”.
3. Har politiska – och geopolitiska – implikationer.
 - i. Frihandel
 - ii. Konkurrenskraft
 - iii. Produktivitet
 - iv. Innovation
 - v. Utbildning

...Genom att lyfta fram några exempel när den gamla kartan kan leda fel.

Från den andra till den tredje industriella revolutionen

- ✓ Förändrade produktionsprocesser driver tillväxt och strukturomvandling
- ✓ Dessa drivs av teknologiskiften
- ✓ Från ångmaskin och järnväg till elektricitet och förbränningsmotorn...
- ✓ ...till mikroelektronik och IT till robotisering och digitalisering
- ✓ Från stora (vertikalt integrerade) företag på nationell bas...
- ✓ ...till mer specialiserade enheter i globala värdekedjor...
- ✓ ...och till starkare inhemska samspel mellan branscher
- ✓ Från interna hierarkier till marknadstransaktionen
- ✓ Från konkurrens mellan sektorer till konkurrens om aktiviteter

Den första och den andra frikopplingen

Den första frikopplingen:

- ✓ Lägre transportkostnader gynnande järnvägen och ångfartygen
- ✓ Produktion flyttade från hemmen till fabriker
- ✓ Men lokaliseras på ett fåtal platser (inom landet)
- ✓ Imports substitution och inhemska värdekedjor
- ✓ Möjliggjordes av ångmaskinen och blev lönsam av skalfördelar

Den andra frikopplingen:

- ✓ IT – lägre kostnader för kommunikation och koordinering
- ✓ Bättre kombination av kunskapsintensiv produktion i väst och låglöneproduktion i öst
- ✓ Produktionsprocessens olika delar behöver inte lokaliseras nära varandra
- ✓ Globala värdekedjor
- ✓ Handel med slutprodukter har övergått i handel med arbetsuppgifter
- ✓ Möjliggjordes av IT och blev lönsam av låga löner

Den nya globala ekonomin (1)

- ✓ Outsourcing, offshoring, globalt arbetsutbud
- ✓ Lägre transportkostnader
- ✓ Handelsliberaliseringar
- ✓ Nya konkurrensförhållanden – Kina som världens fabrik

➡ Kan västvärlden upprätthålla full sysselsättning och fortsatt välståndökning?

➡ Har västvärlden någon industri kvar om 10-20 år?

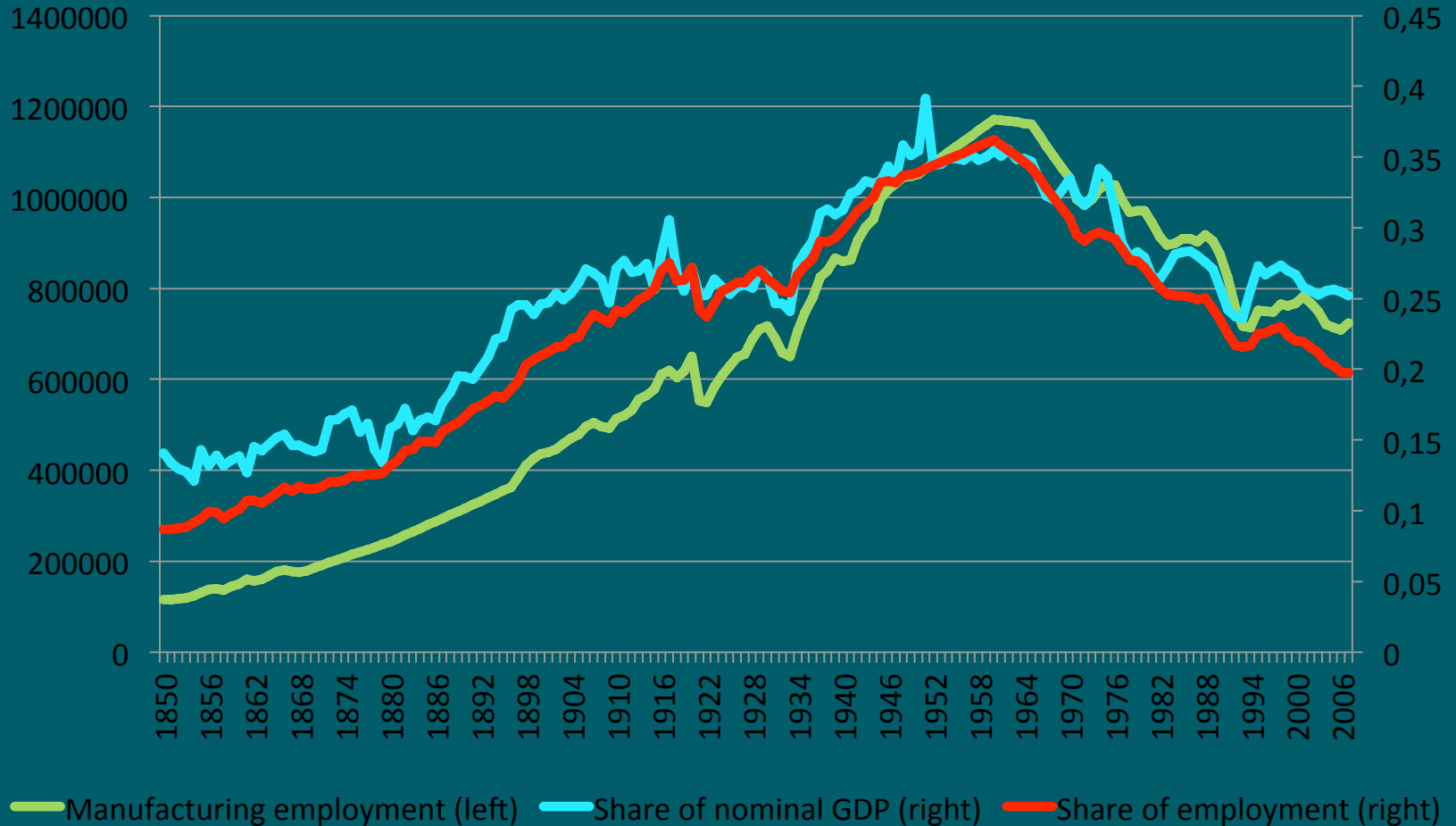
➡ Vad behöver västvärlden – politiken och parterna – göra för att stärka konkurrenskraften?

Den nya globala ekonomin (2)

- ✓ Exporten har vuxit snabbare än BNP under lång tid.
- ✓ Utrikeshandeln domineras numera av insatsvaror.
- ✓ Exporten har blivit mer importberoende.
- ✓ Svensk export är mindre svensk.
- ✓ Varje exportprodukt ger därmed ett mindre bidrag till BNP.
- ✓ T ex: svensk export till Tyskland slutar som konsumtion i USA – Sverige exporterar förädlingsvärden till USA via Tyskland, men detta syns inte i vedertagen handelsstatistik.
- ✓ Använda **förädlingsvärdebaserad handelsstatistik** för att förstå utrikeshandelns betydelse för tillväxt och sysselsättning.

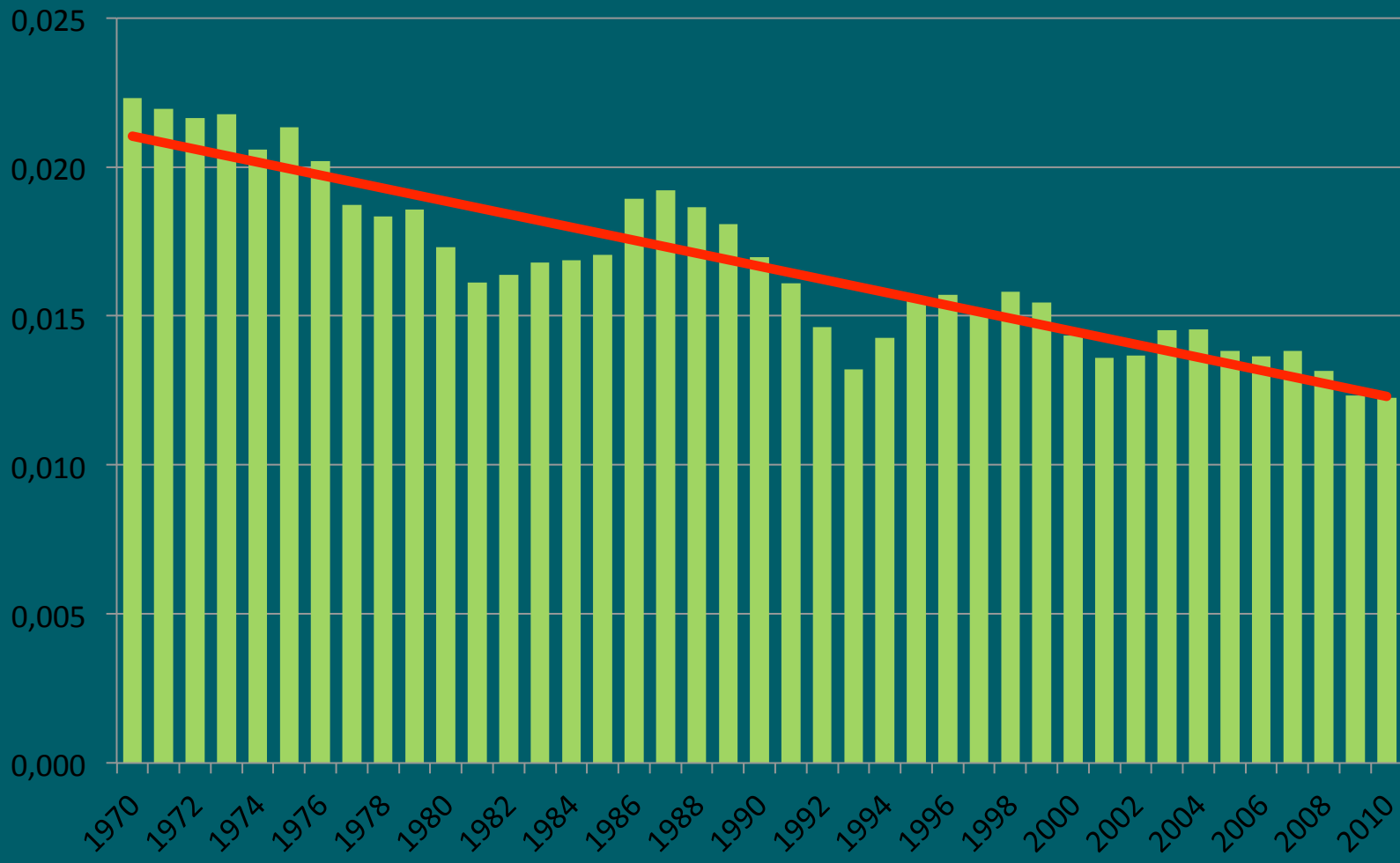
Gammal karta. Horisontellt: avindustrialiseras Sverige?

Industrialisering och avindustrialisering i Sverige, 1850-2007.

Vedertaget synsätt: försämrad konkurrenskraft.

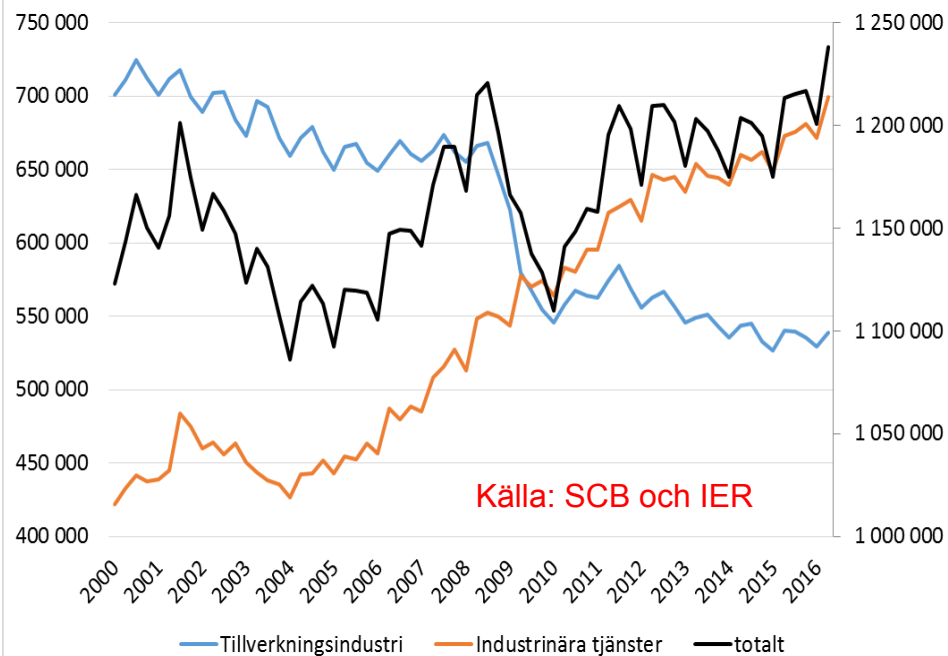
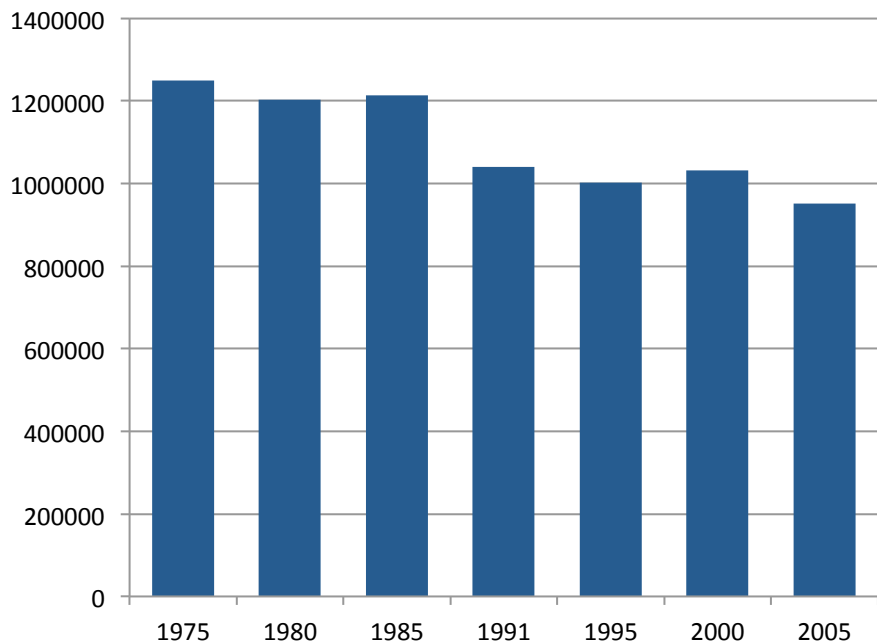
Gammal karta. Försämrad konkurrenskraft: Sveriges andel av världens bruttoexport.

Ny karta. Nyväckt forskningsinriktning – om vertikala samspelet inom och mellan länder

1. Analyser baserade på isolerade (horisontella) sektorer har blivit mindre relevanta och mindre trovärdiga.
2. Istället bör man fokusera på hur sektorer och länder **samspekar** för att producera slutprodukter.
3. Hur branscher och länder har växt samman i **ett** produktionssystem.

Ny karta. Vertikalt: avindustrialiseras Sverige?

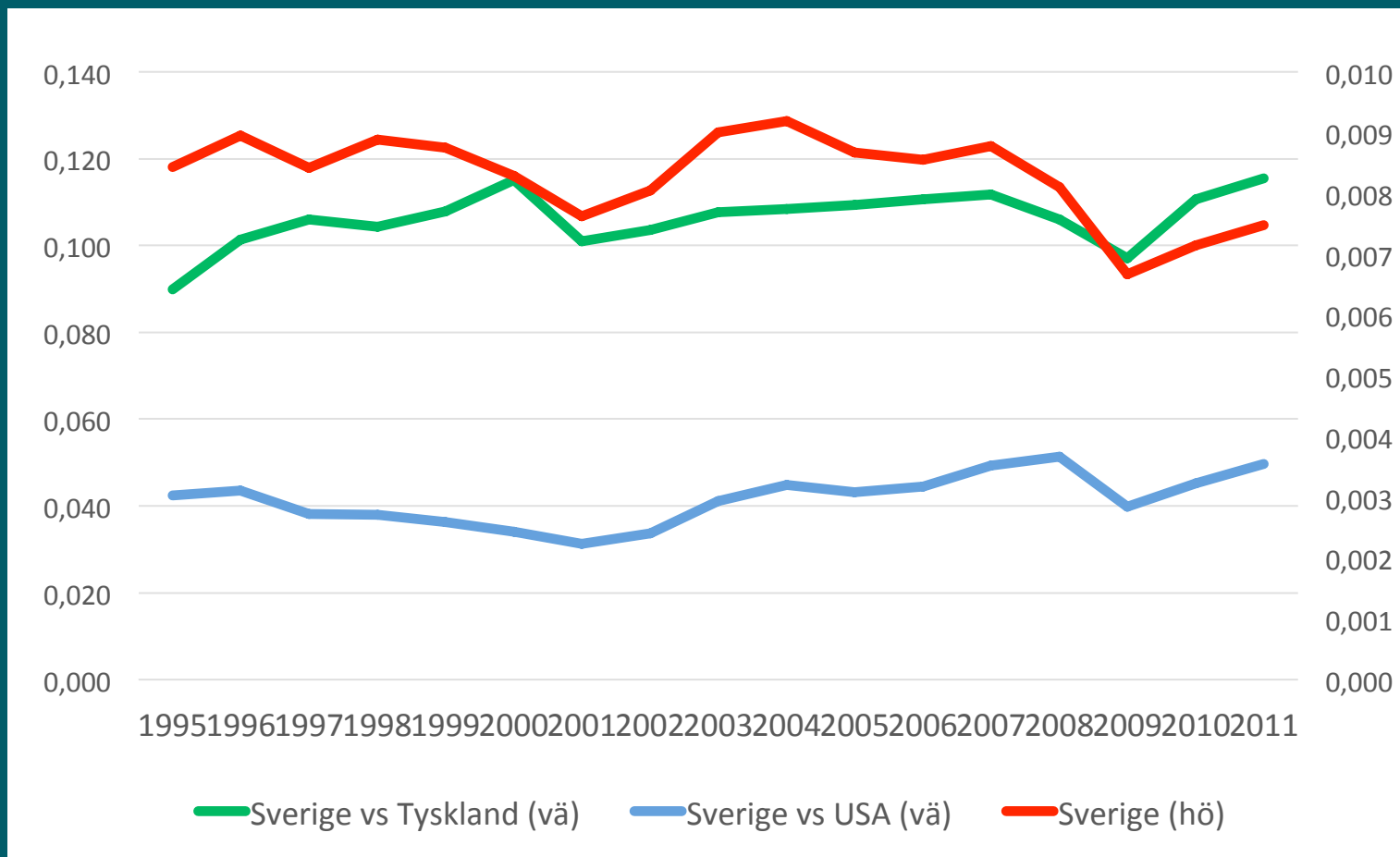

Antal anställda

Ny karta. Vertikalt: har Västeuropa avindustrialiserats/tappat i konkurrenskraft?

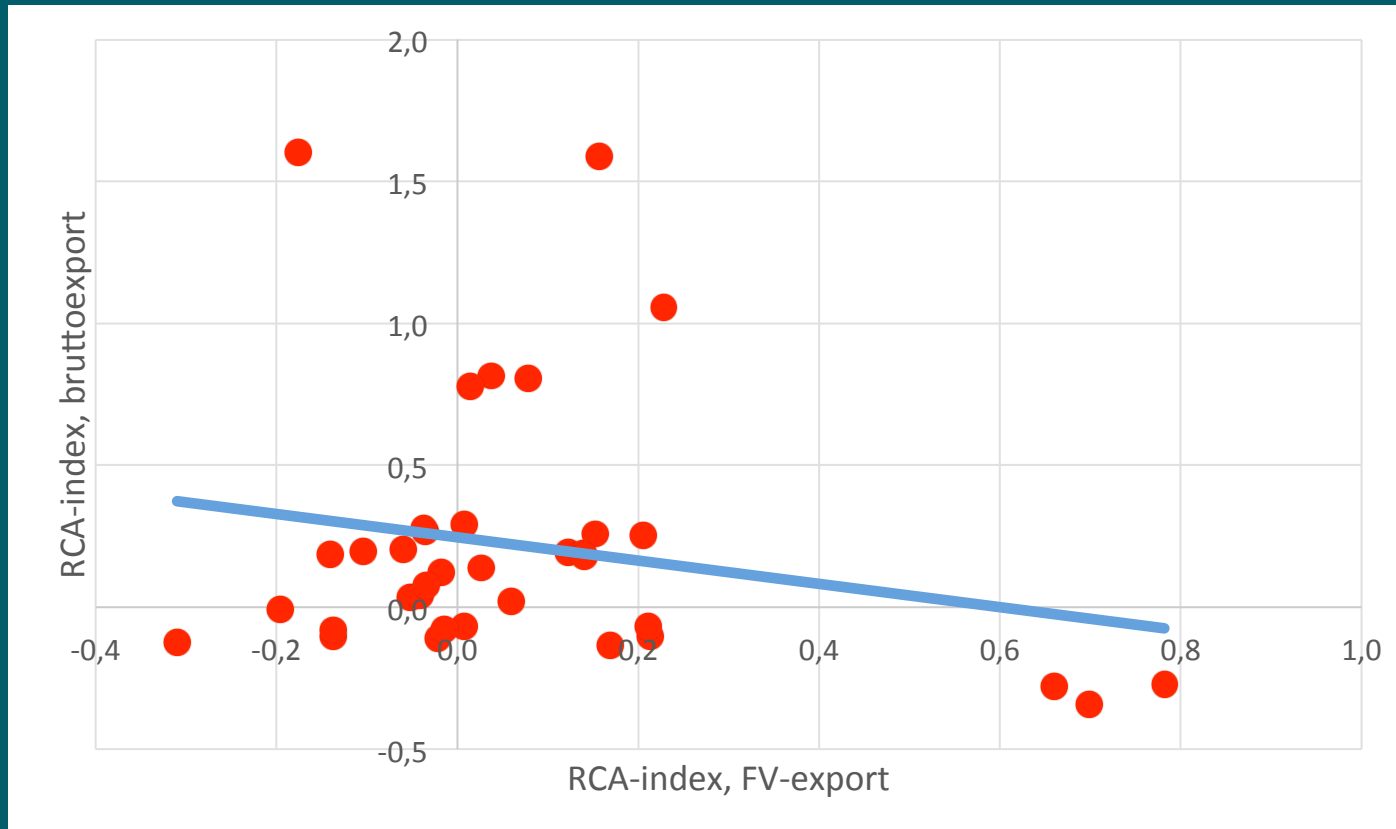
	Jordbruk	Industri	Tjänstesektor	Total förändring	Andel av sysselsättning
1995-2009, tusental					
Tyskland	-161	-666	1388	561	1,6
Frankrike	-96	-423	368	-151	-0,7
Storbritannien	-128	-1148	-347	-1624	-6,5
Italien	-192	-234	517	91	0,5
Spanien	-97	185	353	440	3,5
Nederländerna	-42	-87	158	29	0,4
Belgien	-18	-86	72	-32	-0,8
Sverige	-23	-49	94	22	0,6
Danmark	-46	-66	51	-41	-1,6
Finland	-25	-12	51	14	0,7
Irland	-35	-17	40	11	0,9
EU15	-1149	-2758	2936	-971	-0,7

Ny karta. Vertikal konkurrenskraft: Sveriges andel av de löner och vinster som krävs under ett år för att producera världens industriprodukter.

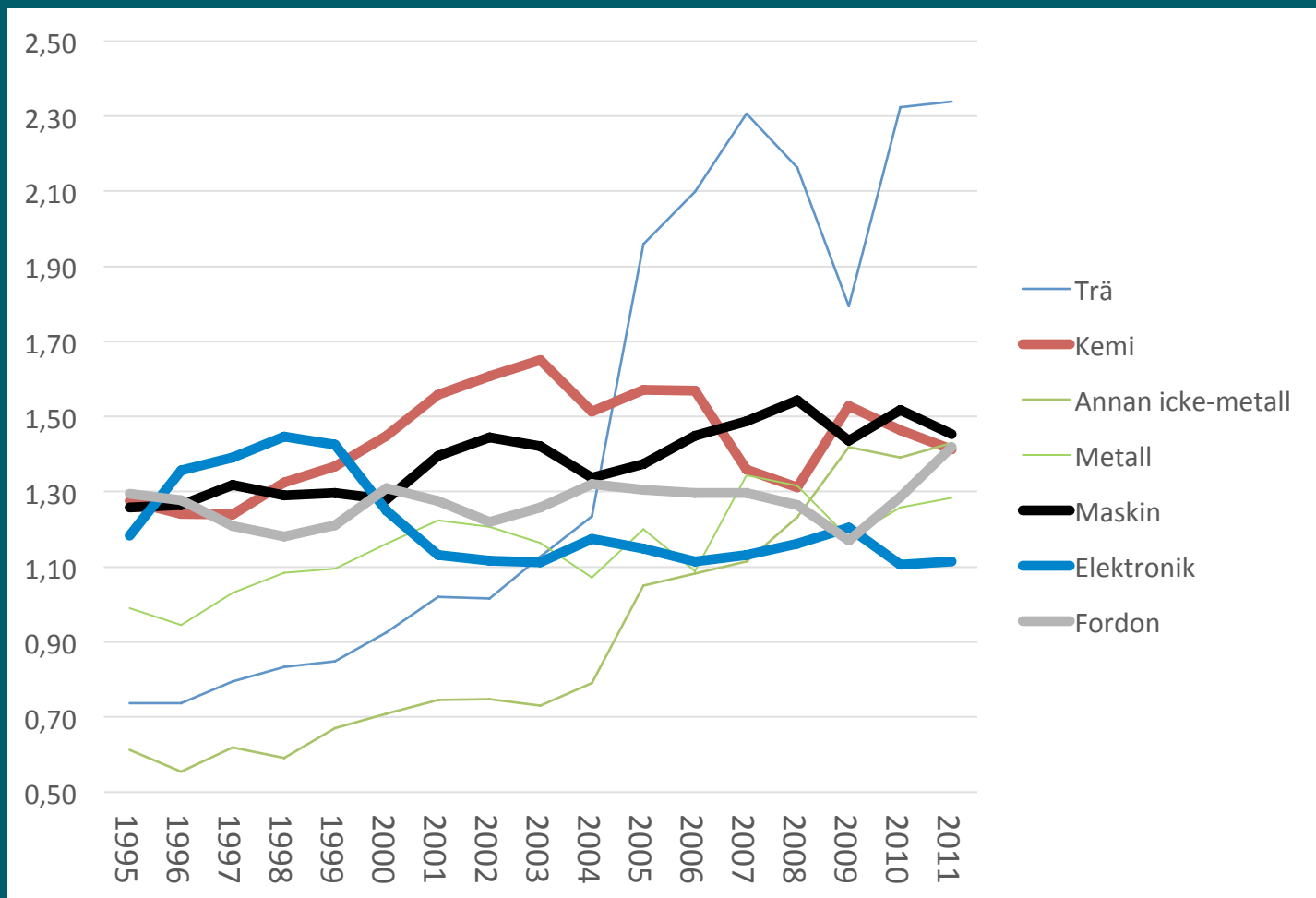
Gammal och ny karta. Sverige: komparativa fördelar/ industribranschers konkurrenskraft

Komparativa fördelar: gammal och ny karta. Svenska industribranscher. Förändring 1995-2011.

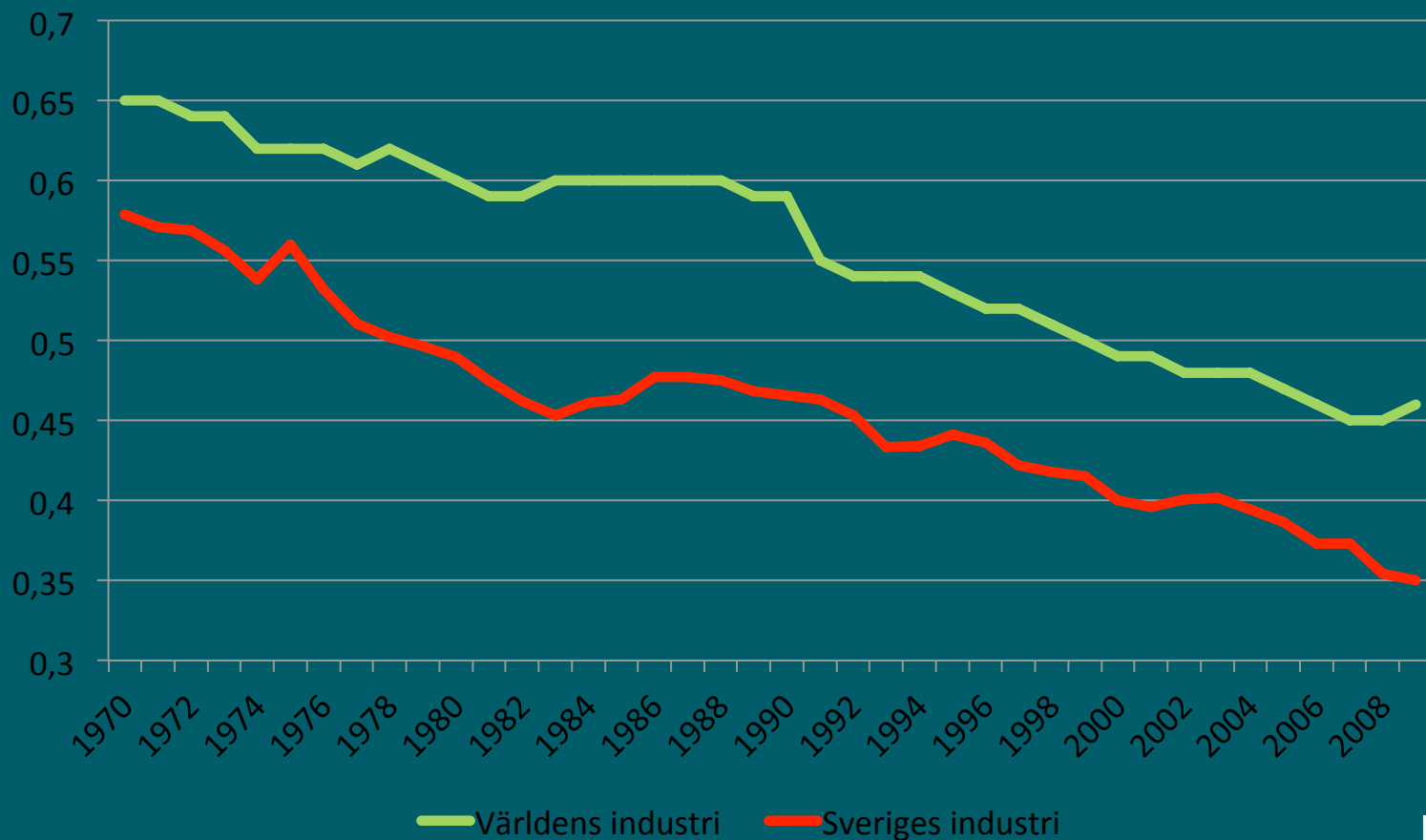
Ny karta. Sverige: specialiseringsmönster

RCA, fv-export, svenska industribranscher, 1995-2011.

Ny karta. Exportens bidrag till värdeskapandet. Vertikal specialisering.

VAX-kvot: Förädlingsvärde/bruttoexport

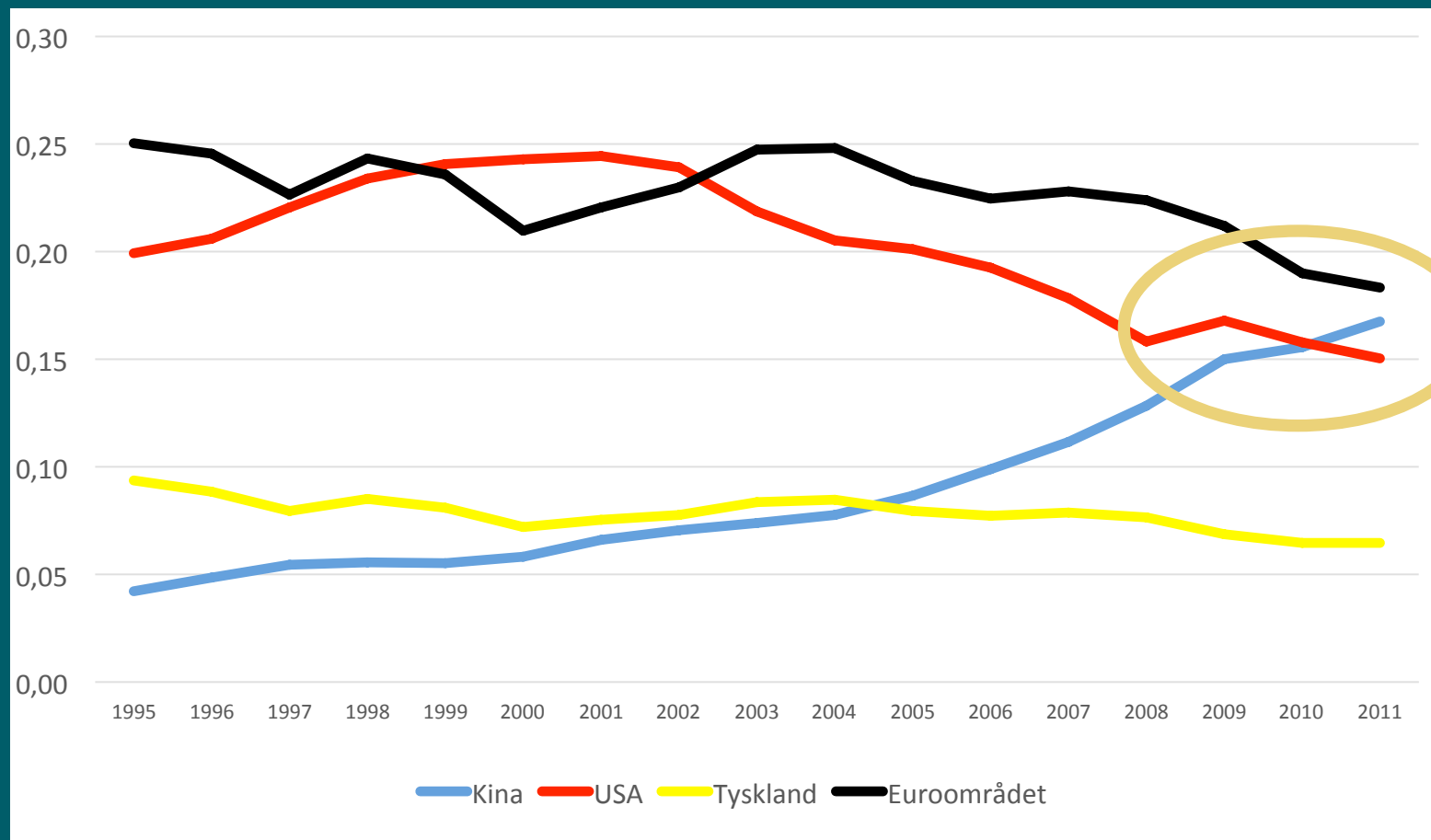
Problemet med dubbelräkning har ökat

Gammal och ny karta. Hur internationellt konkurrensutsatt är olika branscher?

Världsekonomin, procent, 2004.

	Öppenhet baserad på exportvärden (bruttoexport/ förädlingsvärde)	Öppenhet baserad på förädlingsvärden (förädlingsvärdeexpor t/förädlingsvärde)	Andel av världens bruttoexport	Andel av världens förädlingsvärde- export
Primär sektor	41	41	9	13
Industri	66	31	71	46
<i>Textil</i>	111	43	5	3
<i>Trä och papper</i>	42	28	4	3
<i>Kemi och metall</i>	90	45	19	13
<i>Metall och transport</i>	100	42	13	7
<i>IKT och elektronik</i>	123	48	26	14
Tjänstesektor	8	12	20	41
<i>Kommunikation och handel</i>	14	20	10	20
<i>Företagstjänster</i>	10	18	7	16
Hela ekonomin	27	20		

Ny karta. Kinas andel av världens vertikala industriproduktion, 1995-2011

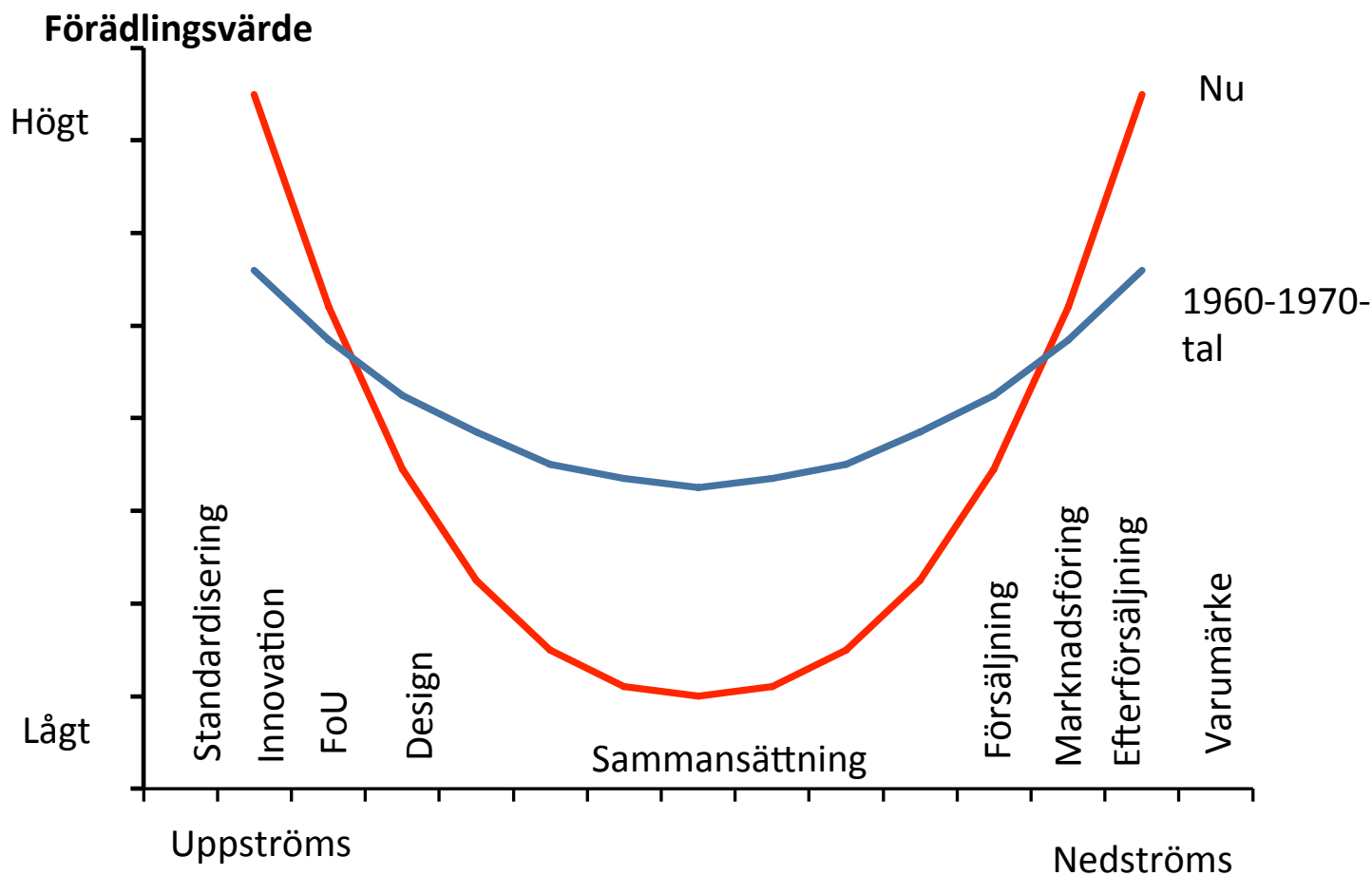
iPhone

Jusek

Några globala implikationer

- ✓ Euroområdet, USA och Kina ungefär lika stora industriproducenter.
- ✓ De rikaste länderna konkurrerar mindre med Kina, men mer med varandra.
- ✓ USA har mindre handelsunderskott med Kina, men större med andra länder.
- ✓ Globala obalanser: dollar vs renminbi.
- ✓ Handelsspänningar.
- ✓ Frihandel.

Gammal och ny karta. Värdeskapande i olika delar av produktionsprocessen.

Några insikter

- ✓ Regeringen bör slopa sitt exportmål
- ✓ Regeringen bör ge SCB uppdrag att ta fram förädlingsvärdebaserad handelsstatistik
- ✓ Regeringen bör införa ett konkurrenskraftsmål
- ✓ Stärka konkurrenskraften i leendekurvans ändrar
- ✓ Handelspolitik är tillväxtpolitik
- ✓ Import viktigare för konkurrenskraften
- ✓ Från fysiskt kapital till immateriellt kapital
- ✓ Vertikala samspel viktigare för konkurrenskraften
- ✓ Bredare syn på innovation
- ✓ Förankra värdeskapande aktiviteter
- ✓ Ökade krav på omställningsförmåga

Huvudbudskap

1. Teknologidriven strukturförändring kräver en ny karta.
2. Tillbaka till Adam Smith (och Erik Dahmén): tänk ”vertikalt”.
3. Har politiska – och geopolitiska – implikationer.
 - i. Frihandel
 - ii. Konkurrenskraft
 - iii. Produktivitet
 - iv. Innovation
 - v. Utbildning

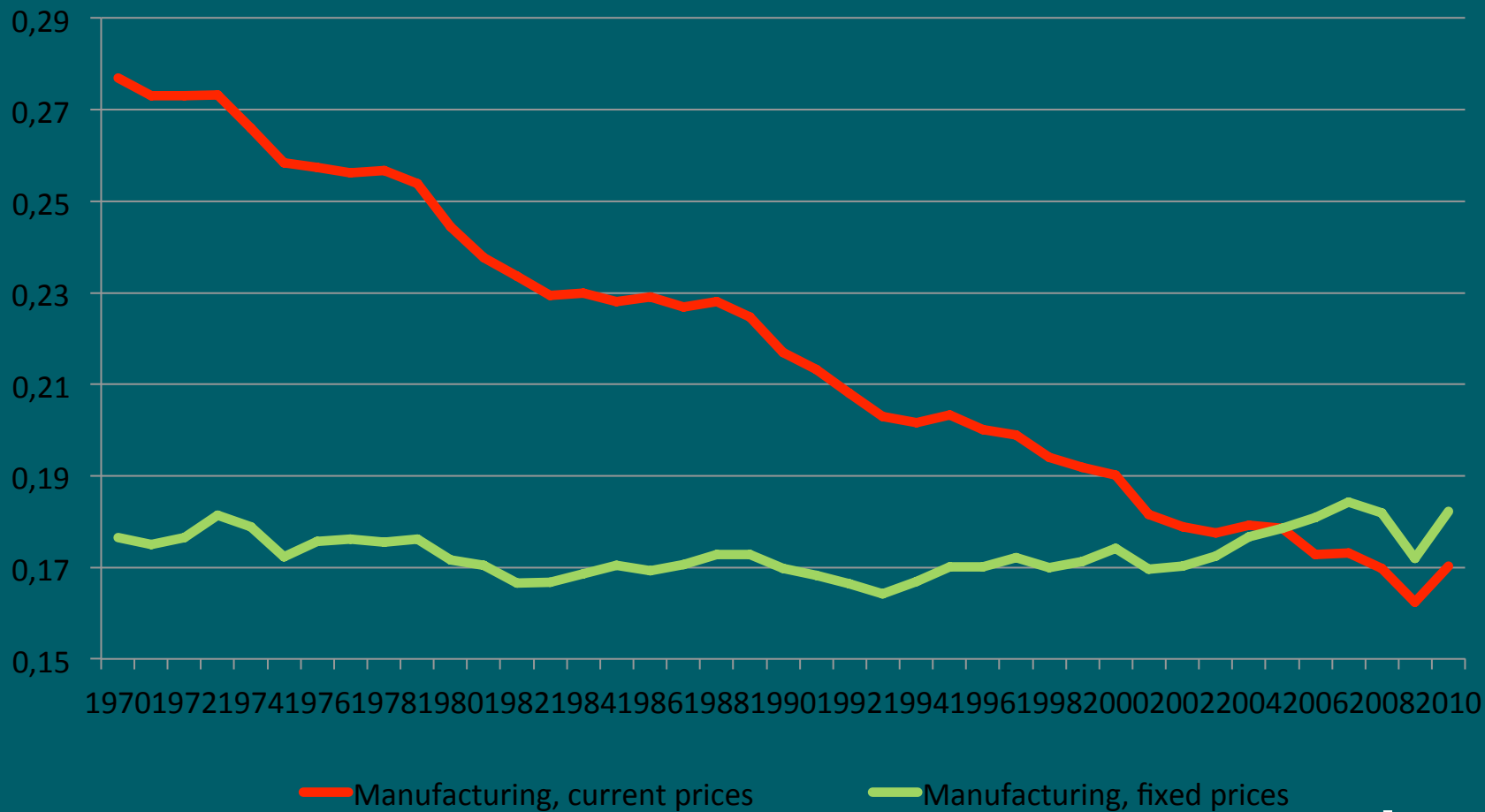
Tack!

daniel.lind@jusek.se

Jusek

Avindustrialiseras världen?

Industrin i världsekonomin, andelar av världens förädlingsvärde, 1970-2010.

Vilken karta gäller?

Jusek